

Naš znak: 6166-07-2687-8-JV-23
U Zagrebu, 3. srpnja 2023.

Stručni izvještaj o provedenom arheološkom istraživanju na području arheološkog nalazišta Kaštelir u Vodnjanu (k.č. 5764/1, 5764/2, 5764/3, 5764/4, 5764/5 k.o. Vodnjan)

Sastavio:

Siniša Pamić

Ravnatelj:

Boris Mostarčić

Podaci iz izvještaja ne smiju se davati na uvid trećim osobama bez suglasnosti autora.

Juršići, svibanj 2023.

UVOD

Zbog namjere investitora, tvrtke Tison gradnje d.o.o. iz Vodnjana, da na području registriranog arheološkog lokaliteta Kaštelir u Vodnjanu, provede građevinske radove, Konzervatorski odjel Ministarstva kulture i medija RH u Puli je zatražio zaštitno arheološko istraživanje na predviđenim katastarskim česticama. Predmetne k.č. 5764/1, 5764/2, 5764/3, 5764/4, 5764/5 k.o. Vodnjan nalaze se unutar zaštićene kulturno-povijesne cjeline grada Vodnjana koja je upisana u Registar kulturnih dobara republike Hrvatske – Listu nepokretnih kulturnih dobara pod brojem RRI-0279-1971. Predmetno područje je u naravi zaštićeni arheološki lokalitet prapovijesna gradina Kaštelir kojem nije točno određen prostorni obuhvat.

Investitor radova, tvrtka Tison gradnja d.o.o., angažirala je Hrvatski restauratorski zavod putem Ugovora br. UU23-023 (Ur. broj: 980-07-2687-1-JV-23) za provedbu zaštitnog arheološkog istraživanja na području arheološkog lokaliteta Kaštelir. Radovi su provedeni u periodu od 11. travnja do 08. svibnja 2023. godine sukladno Rješenju o dozvoli za arheološka istraživanja izdanim od strane Konzervatorskog odjela u Puli (KI: UP I 612-07/23-02/0209; Ur. br. 532-05-02-10/11-23/02 od 19. travnja 2023. god.).

Voditelj istraživanja bio je dr. sc. Josip Višnjić, zamjenik voditelja mag. arh. David Fudurić, dipl. arh., dok je u istraživanjima sudjelovao i Siniša Pamić, dipl. arh. te 3 pomoćna fizička radnika.

METODOLOGIJA I TIJEK ISTRAŽIVANJA

Hrvatski restauratorski zavod na području lokaliteta Kaštelir, točnije na k.č. 5764/1, 5764/2, 5764/3, 5764/4, 5764/5 k.o. Vodnjan, provodio je sondiranje u sveukupnoj površini od 50 m². Postavljeno je pet arheoloških sondi veličine 5x2 m u određenim razmacima kako bi se istraživanjem pokrila sva predmeta površina. Površina za istraživanje se nalazi istočno od željeznice, a zapadno od crkve sv. Marije Traverse. Samo područje lokaliteta Kaštelir smatra se arheološkom zonom stoga su i predviđena sondiranja ili arheološki nadzori prilikom građevinskih radova. Prilikom gradnje okolnih kuća na spomenutom lokalitetu također se provodio arheološki nadzor, a tada je prikupljeno svega nekoliko ulomaka prapovijesne keramike.

U arheološkom sondiranju na k.č. 5764/1, 5764/2, 5764/3, 5764/4, 5764/5 k.o. Vodnjan prikupljena je manja količina keramičkih ulomaka, međutim bez dokumentiranja arheoloških slojeva ili struktura. Svi nalazi su dospjeli na predmetno područje erozijom ili obradom zemlje. Matična stijena se javlja plitko na većoj površini, dok na sjeverozapadnom dijelu čestice teren pada pa se i stijena pojavljuje na metar i pol dubine. Na cijeloj površini svih čestica pojavljuje se površinski sloj s travom i niskim raslinjem ispod čega je sloj smeđe zemlje sa sitnim kamenjem i sporadično pronađenim ulomcima keramike.

Iako su u svakoj sondi dokumentirani isti slojevi crvene zemlje koja se u određenom trenutku i obrađivala, zbog arheološke dokumentacije svaka se sonda zasebno vodila sa svojim stratigrafskim jedinicama, jedino su se površinski sloj i matična stijena vodili pod istim brojem u svih pet sondi.

Sva su istraživanja vršena stratigrafskom metodom s iskopavanjem svih pokretnih i nepokretnih arheoloških nalaza s njihovom dokumentacijom – terenskim dnevnikom, nacrtom dokumentacijom, geodetskim snimanjem, fotodokumentacijom i formularima. Pokretni arheološki materijal je prikupljen i privremeno pohranjen u radionici HRZ-a u Juršićima.

SONDA 1

Sonda 1 je postavljena okomito na istočni, ogradni zid parcele i obuhvaćala je dio zida te prostor prema parceli u smjeru zapada. Uklanjanjem površinskog sloja trave, pojavio se sloj urušenja zida s većim i manjim kamenjem. Sloj urušenja se pojavljuje otprilike do dva metra udaljenosti od zida prema. Ispod urušenja pojavio se sloj smeđe zemlje sa sitnim kamenjem sve do matične stijene. Ogradni zid parcele građen je na matičnoj stijeni, a do njega se nalazio sloj debljine 20 – 30 cm. Pronađeno je nekoliko ulomaka građevinske opeke, grubljih keramičkih posuda te nekoliko manjih ulomaka glazirane keramike.

Položaj sonde 1 prije istraživanja

Arheološko istraživanje u sondi 1

Sonda 1 nakon provedenih arheoloških istraživanja

Pogled na sjeverni profil sonde 1

SONDA 2

Sonda 2 je postavljena po sredini parcele južno od sonde 1. Ispod sloja trave i humusa nalazio se sloj crvene zemlje debljine od 10 do 20 cm. Pronađeno je nekoliko manjih ulomaka keramike, međutim bez arheoloških slojeva.

Postavljanje sonde 2

Skidanje površinskog sloja trave i humusa u sondi 2

Sonda 2 nakon uklanjanja površinskog sloja

Istraživanje sloja smeđe zemlje do matične stijene u sondi 2

Sonda 2 nakon istraživanja, pogled sa sjevera

Sonda 2 nakon istraživanja, pogled sa juga

SONDA 3

Sonda 3 je postavljena sjeverno od sonde 1, u L izbočenju parcele. Situacija je slična kao i u sondi 2 gdje se ispod površinskog sloja humusa pojavljuje crvena zemlja s malo nalaza. Teren na ovom dijelu pada prema sjeveru pa je i sloj crvene zemlje nešto deblji, od 20 do 40 cm, međutim bez arheoloških nalaza i slojeva.

Položaj sonde 3

Pogled na sondu 3 sa zapada

Sonda 3 nakon uklanjanja sloja trave i humusa

Pogled iz zraka na sondu 3

Istraživanje u sondi 3

Sonda 3 nakon provedenih istraživanja, pogled sa sjevera

Sonda 3 nakon provedenih istraživanja

Sonda 3 nakon provedenih istraživanja

SONDA 4

Sonda 4 je postavljena zapadno od sonde 3, s istočne strane zapadnog ogradnog zida parcele. Na ovom dijelu matična stijena najviše pada u odnosu na ostatak istražene površine pa je iskopana dubina u sondi bila oko metra i pol. Nakon uklanjanja površinskog sloja pojavio se debeli sloj crvene zemlje s više većeg i manjeg kamenja, a isto se nalazilo cijelom iskopanom dubinom do matične stijene. Dio kamenja i zemlje je svakako došao do zida prirodnim procesom erozije, zbog čega je i sagrađen zid kako zemlja ne bi odlazila i kako bi se parcela mogla obrađivati.

Sonda 4 prije početka arheoloških istraživanja

Sonda 4 nakon uklanjanja površinskog sloja trave i humusa

Sonda 4 nakon završenih arheoloških istraživanja

Pogled s istoka na sondu 4 i lice zida SJ 8

SONDA 5

Sonda 5 je postavljena najjužnije, odnosno južno od sonde 2. Situacija se ponavlja kao i u ostalim sondama, posebno i sondi 2 i sondi 3. Uklanjanjem površinskog sloja i crvene zemlje došlo se do matične stijene. Matična stijena se pojavljuje plitko, na svega 20 – 30 cm dubine, dok u istočnom dijelu sonde naglo pada do 60 cm dubine kada se javlja zdravica. U sondi 5 nije pronađen ni jedan ulomak keramike.

Sonda 5 prije početka arheoloških istraživanja

Sonda 5 nakon uklanjanja trave i humusa

Sonda 5 nakon provedenih arheoloških istraživanja

Pogled na sondu 5 nakon provedenih arheoloških istraživanja

POKRETNI ARHELOŠKI NALAZI

Prilikom istraživanja prikupljena je manja količina pokretnih arheoloških nalaza. Uglavnom je riječ o vrlo usitnjenim ulomcima keramičkih posuda, dok tek manji dio pripada različitim metalnim predmetima, mahom čavlima. Keramički ulomci najvećim su dijelom izrađeni od pročišćene keramike crvene do svijetlo crvene boje, pa se može zaključiti da se radi o kvalitetnijem stolnom posuđu, a manjim dijelom pripadaju grubom kuhinjskom posuđu.

Faktura posuđa na prvi pogled bi mogla navesti na zaključak da se radi o ulomcima antičke keramike i posljedično na zaključak da se u blizini nalazi antički arheološki lokalitet. No pornijim se promatranjem može uočiti kako većina ulomaka na sebi sadrži isprane slojeve glazure i engobe što jasno svjedoči o kasnosrednjovjekovnoj i ranonovovjekovnoj dataciji prikupljenih nalaza. Riječ je o engobiranom i graviranom glaziranom posuđu koje se temeljem karakteristika može datirati u period 15. i 16. stoljeća. Ulomci grubog kuhinjskog posuđa fakturom također odgovaraju spomenutom periodu.

Ovakvi podatci ukazuju na zaključak da je predmetni prostor intenzivnije korišten u spomenutom periodu, no malobrojnost i fragmentiranost nalaza ostavlja mogućnost da među njima može biti i onih koji bi se mogli datirati i u neka ranija razdoblja.

Nalazi prikupljeni u sondi 1

Nalazi prikupljeni u sondi 4

Primjer ulomka engobirane i glazirane kasnosrednjovjekovne zdjelice

Primjer ulomka grubog kuhinjskog lonca

ZAKLJUČAK

Provedena su arheološka istraživanja na k.č. 5764/1, 5764/2, 5764/3, 5764/4, 5764/5 k.o. Vodnjan koje se nalaze unutar zaštićene kulturno-povijesne cjeline grada Vodnjana upisane u Registar kulturnih dobara republike Hrvatske – Listu nepokretnih kulturnih dobara pod brojem RRI-0279-1971. Arheološkim sondiranjem sveukupne površine 50 m², odnosno u pet postavljenih sondi površine 10 m², nisu pronađeni arheološki slojevi niti arheološke strukture. Pronađena je tek manja količina keramičkih ulomaka posuda i građevinske opeke, ali se ne može govoriti o arheološkom nalazištu na ovom prostoru.

Pokretni arheološki nalazi, koji se mahom mogu datirati u period 15. i 16. stoljeća sugeriraju kako su se tijekom predmetnog razdoblja na prostoru istraživanja ili u njegovoj neposrednoj okolini odvijale određene intenzivnije aktivnosti zbog kojih bi takvi nalazi i mogli biti pronađeni, no za sada nisu prikupljene informacije koje bi takvu pretpostavku potkrijepile. S obzirom na fragmentiranost nalaza nije isključeno da dio njih pripada i nekim ranijim razdobljima, osobito ako se zna da dio ulomaka građevinske opeke potencijalno pripada antičkim krovnim opekama – tegulama. Ponovno korištenje takvih ulomaka međutim nije bilo nepoznato i u kasnijim razdobljima kada su donošeni i s udaljenijih lokaliteta.

Manjak nalaza koji bi ukazali na arheološki karakter istražene lokacije još jednom dovodi u pitanje točno pozicioniranje i rasprostiranje pretpostavljene prapovijesne gradine na ovom području. Naime i prilikom arheoloških nadzora koji su u prošlosti vršeni u okolini crkve sv. Marije Traverse nisu prikupljeni dokazi koji bi ukazali na arheološki karakter prostora što značajno sužava prostor njezine potencijalne pozicije.

S obzirom na sve navedeno predviđeni građevinski nalazi nisu ograničeni arheološkim nalazima.